

**Жаркова Г. Г.,**  
студентка 5 курсу,  
6 групи, Слідчо-криміналістичного інституту  
Національного юридичного університету  
імені Ярослава Мудрого

## **РОЛЬ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ**

**Ключові слова:** запобігання корупції, Антикорупційний суд.

**Key words:** corruption prevention, Anticorruption Court

**Анотація:** Розглянуто «за» і «проти» введення в Україні Спеціалізованого антикорупційного суду.

**Annotation:** Pros and cons of the introduction of the Specialized Anti-Corruption Court in Ukraine.

Останнім часом одним із найбільш дискусійних питань судової реформи, що триває в Україні, залишається необхідність створення незалежного антикорупційного суду. Це питання викликає суспільний резонанс через значні показники рівня корупції в Україні та неспроможність органів влади чинити опір цьому негативному явищу. Станом на 31 серпня 2017 року 26 із 86 справ, переданих Національним Антикорупційним Бюро України ( далі - НАБУ) і Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою України (далі - САП) до суду, залишаються без розгляду.

Про необхідність створення Спеціалізованого антикорупційного суду неодноразово під час своїх виступів наголошував Директор НАБУ – Артем Ситник [1]. На його думку подальше зволання зі створенням Антикорупційного суду поставить під загрозу усю антикорупційну реформу в Україні. Необхідність функціонування такої спеціалізованої судової установи Директор НАБУ пояснює особливим тиском на суддів під час розгляду корупційних справ, а створення такого суду, на його думку, усуне об'єктивні причини, які заважають розгляду корупційних справ. Про необхідність створити Антикорупційний суд також неодноразово заявляли і представники міжнародних організацій, зокрема голова Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI) Ека Ткешелашвілі, члени органу Ради Європи з антикорупційного моніторингу GRECO, міжнародна організація «Transparency International».

Наразі у Верховній Раді України зареєстровані два законопроекти: «Про антикорупційні суди» № 6011 та «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо запровадження обов'язкової спеціалізації суддів з розгляду корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень) № 6529.

Законопроект № 6011 передбачає окрему інстанційну систему антикорупційних судів, що складається з Вищого антикорупційного суду та Антикорупційної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду. Окрему роль відведено Великій палаті Верховного Суду, яка має право переглядати рішення попередніх інстанцій як суд касаційної інстанції.

Вищий антикорупційний суд здійснює правосуддя як суд першої інстанції у справах, підслідних НАБУ, в порядку, встановленому процесуальним законом, а також аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику, інформує про результати узагальнення судової практики Антикорупційну палату, НАБУ та САП. Антикорупційний суд має складатися не більше ніж з 70 суддів.

Цікавим рішенням є те, що у Вищому антикорупційному суді діє апеляційна палата. Судді цієї палати переглядають в апеляційному порядку ухвали цього суду, які можуть бути оскаржені відповідно до процесуального закону, за винятком тих, якими було закінчено розгляд справи по суті.

Під час розробки другого законопроекту, який наразі також зареєстрований у Верховній Раді України, за номером № 6529, його автори дійшли висновку, що при започаткуванні ідеї утворення окремого антикорупційного суду не враховано низку чинників, які унеможливають ефективність його функціонування, а отже, і доцільність його створення. На їхню думку, створення Вищого антикорупційного суду видається невиправданим як з практичної, так і фінансово-економічної позиції, оскільки потребуватиме значних ресурсів.

Реалізувати законопроект за номером № 6529 пропонується шляхом внесення змін до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» без прийняття окремого Закону. Зокрема, пропонується доповнити ч. 3 ст. 18 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» пунктом про те, що у місцевих загальних судах та апеляційних судах діє спеціалізація суддів зі здійснення кримінального провадження щодо корупційних злочинів і провадження про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Проте, на нашу думку, запропонований законопроект № 6529 підхід до організації судочинства у корупційних злочинах є неприйнятним. По-перше, через те, що законопроект не передбачає жодних додаткових гарантій прозорого та неупередженого добору антикорупційних суддів. По-друге, законопроект суперечить зобов'язанням України перед Міжнародним валютним фондом. Відповідно до підписаного Меморандуму, Україна має не тільки створити

антикорупційний суд, але і запровадити додаткові гарантії неупередженого добору антикорупційних суддів, зокрема через участь у доборі експертів з міжнародним досвідом.

Серед політиків, науковців, журналістів та пересічних громадян досить точаться дискусії щодо доцільності створення спеціалізованого антикорупційного суду. Противники створення окремої антикорупційної судової ланки обґрунтовують свою позицію наступним:

- незначна кількість справ, підслідних Національному антикорупційному бюро України, що робить недоречним створення окремого суду;
- необхідність значних бюджетних і часових витрат на створення нового судового органу та його обслуговування, у порівнянні зі створенням окремих палат в нинішніх судах тощо.

Більше того, досвід зарубіжних країн, де діють спеціалізовані антикорупційні суди (насьогодні у світі існує 20 таких держав) свідчить про неефективність створення такого органу. За роки існування антикорупційних судів ситуація в цих країнах радикально не змінилася. Так у Непалі Антикорупційний суд було створено у 2002 році і наразі Непал займає 131 місце у рейтинговій таблиці, у Афганістані багаторівнева система судів діє з 2010 року, проте країна перебуває на 169 сходинці у таблиці «Всесвітнього рівня корупції» [2].

Представники протилежної точки зору наводять аргументи на користь антикорупційної спеціалізації суддів. По-перше, багато справ про корупцію, особливо тих, в яких фігурують дуже складні фінансові операції або ретельно продумані схеми, можуть бути складнішими ніж пересічні справи. По-друге, більшість справ, що розслідуються представниками НАБУ мають політичний характер, а розгляд такої категорії справ потребує від суддів особливих етико-психологічних навичок, щоб протягом усього судового процесу залишатись об'єктивними і неупередженими.

Отже, на нашу думку, створення спеціалізованого антикорупційного суду є гострою необхідністю для нашої держави для продовження боротьби з корупційними проявами. Бо якою б ефективною не була робота представників НАБУ та САП безкарність, відсутність ефективного механізму притягнення до відповідальності заважають досягти бажаної цілі – викоренити корупційні прояви на теренах нашої держави. Але ж потрібно зважати на те, що ідея створення окремого антикорупційного суду може сприйматися радше в якості тимчасового заходу, який буде сигналом про продовження боротьби з корупцією у рамках розпочатої антикорупційної та судової реформи в нашій державі. Треба зазначити, що і не слід очікувати антикорупційного прориву від НАБУ та САП України навіть у поєднанні з новоствореними антикорупційними судами. Показники корупції будь-якої держави залежать від економічної ситуації у державі, культурних традицій, мотивації правлячих еліт, а не від факту наявності окремих органів.

### **Список використаних джерел:**

1. Ситник А.С. Без антикорупційного суду реформи не буде / А.С. Ситник // Українська правда. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2017/09/27/7156498/>

2. Євсєєв О. Антикорупційні суди: світовий досвід / О. Євсєєв // Новое время. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: [http://nv.ua/ukr/opinion/evseev\\_o/antikoruptionsi-sudi-svitovij-dosvid-614776.html](http://nv.ua/ukr/opinion/evseev_o/antikoruptionsi-sudi-svitovij-dosvid-614776.html)

**Міністерство освіти і науки України**  
**Національний юридичний університет**  
**імені Ярослава Мудрого**

# **ЗЛОЧИННІСТЬ**

## **У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ**

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної  
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією  
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків  
«Право»  
2017

УДК 343.9.01:005.44  
ББК 67.61я431  
3-68

Редакційна колегія:  
проф. А. П. Гетьман;  
проф. Б. М. Головкін;  
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,  
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,  
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,  
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,  
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,  
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.  
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-  
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –  
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого, 2017  
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017